

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

**ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО
В ЦИФРОВУ ЕРУ:
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ IV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

21 червня 2024 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Факультет психології, політології та соціології
Кафедра психології**

*IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ*

**«ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В
ЦИФРОВУ ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР»**

21 червня 2024 року

Одеса – 2024

УДК 159.923.2(063)

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Аракелян М.Р.**, доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.

Члени редколегії:

Цільмак О.М. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ульянов В.О. – доктор медичних наук, професор, професор кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Татьянчиков А.О. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Лісовенко А.Ф. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов В.А. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали представлені в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за їх зміст.

Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір : матеріали IV міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 червня 2024 року) / за заг. ред. проф. Аракеляна М.Р. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2024. 217 с.

УДК 159.923.2(063)

<i>Карасені О.В.</i> ФОРМУВАННЯ СТІЙКОСТІ ДО СТРЕСУ ТА ПІДТРИМКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС ВІЙНИ.	81
<i>Качур В.О.</i> ЧАС ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	84
<i>Корнута Л.М.</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ.	89
<i>Король О.О.</i> ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ.	92
<i>Лелюк А.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.	100
<i>Лісовенко А.Ф., Карасені О.В.</i> ІДЕНТИЧНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ У КІБЕРПРОСТОРІ.	104
<i>Лісовенко А.Ф., Татъянчиков А.О., Короход Я.Д.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В КІБЕРПРОСТОРІ.	109
<i>Лохматова Д.О.</i> ОСОБИСТІСТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ ТА КРИТИЧНИХ СИТУАЦІЯХ.	114
<i>Маковецька М.О.</i> ОСОБИСТІСТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ	118
<i>Мамосуєва О.В.</i> ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ РОЛЬОВИХ ОЧІВАНЬ ПАРТНЕРІВ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.	122
<i>Марківська О.С.</i> ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБРАЗУ «Я» ЖІНОК В ЗАКОРДОННИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЯХ.	126
<i>Мілорадова Н.Е.</i> ПОСТТРАВМАТИЧНЕ ЗРОСТАННЯ – ПОШУК СЕНСУ ЖИТТЯ (ТЕХНІКА ІКІГАЙ).	131
<i>Наточій М.Е.</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	135
<i>Онішкевич А.Д.</i> ТЕХНІКИ ВИРАЖЕННЯ ТА ПРОЖИВАННЯ ЕМОЦІЙ І ПОЧУТТІВ.	140
<i>Папінян В.В.</i> ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ.	147
<i>Піневич І.Д.</i> ВПЛИВ СОЦМЕРЕЖ ТА ІНТЕРНЕТУ НА САМООЦІНКУ ОСОБИСТОСТІ.	150
<i>Рєпнова Т.П., Кирилов В.В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПОЧУТТЯ ПРОВИНИ У НІМЦІВ ТА УКРАЇНЦІВ.	154
<i>Рєпнова Т.П., Мучичка А.В.</i> ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ УМІННЯ, ЯКІ ДЕТЕРМІНУЮТЬ ПРОФЕСІЙНУ УСПІШНІСТЬ ПСИХОЛОГА.	158
<i>Роспорня Д.С.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ДО КІБЕРСЕРЕДОВИЩА.	161
<i>Самара О.Є.</i> ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЛОГОТЕРАПІЇ.	166
<i>Сорочинський О.В.</i> ПСИХОЛОГІЯ ПОДРУЖНЬОЇ ЗРАДИ.	170
<i>Степанюк Я.В., Федонюк С.В., Поручинський А.І., Ульянов В.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ	173
<i>Сухота І.В.</i> ЗВ'ЯЗОК ГЛОБАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ У СУСПІЛЬСТВІ.	178

Список використаних джерел

1. Станішевська, В. (2022). Вплив екстремальних умов діяльності на психічну стійкість особистості. Вісник Національного університету оборони України. URL: <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/254783>
2. Атаманчук, П.С. (2011). Основи охорони праці. URL: <https://studies.in.ua/bjd-atamachuk>
3. Психологія і педагогіка. (2013). Сластьонін, В. А. URL: https://stud.com.ua/5402/psihologiya/psihologiya_i_pedagogika
4. Особистість в екстремальних умовах. (2021). Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції. URL: [sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/9285/1/Збірник 2021.pdf](http://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/9285/1/Збірник%202021.pdf)
5. Зливков, В.Л., Лукомська, С.О., Федан, О.В. (2016). Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/77241343.pdf>

Ключові слова: екстремальні обставини, особистісний розвиток, психічний стан.

Key words: extreme circumstances, personal development, mental state.

Мамосуєва Олена Володимирівна

здобувачка другого (магістерського) рівня

КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Науковий керівник: доктор філософії Пулявець Н.І.

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ РОЛЬОВИХ ОЧІКУВАНЬ ПАРТНЕРІВ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Сьогодні інститут шлюбу та сім'ї зазнає значних змін. Виникають нові сімейні форми, перерозподіляються ролі та функції членів сім'ї, змінюються

погляди на кількість дітей та їх виховання тощо. Унаслідок змін у сімейних ролях також змінилися шлюбно-сімейні очікування. Дослідження життєвих цілей, шлюбно-сімейних цінностей і прагнень подружжя показують наявність гендерних стереотипів, що перешкоджають виявленню закономірностей, властивих сучасним сімейним очікуванням і вимогам шлюбних партнерів. Рольові очікування формуються в процесі гендерної соціалізації з раннього дитинства. На це безпосередньо впливає батьківська сім'я, вона ж опосередковує усі впливи зовнішнього соціального оточення [4, с. 125].

Фактори, які впливають на формування особистості в сім'ї, включають: рівень гармонії в подружньому житті батьків, загальне сприйняття дитинства (було воно щасливим чи ні), ставлення батьків до дітей, розподіл ролей у сім'ї та стиль життя батьків. Саме в дитинстві під впливом батьків формується програма, яка в дорослому житті визначає, як жити, якого партнера обрати, які стосунки з ним мати, скільки буде дітей тощо [4, с. 125].

Людина завжди залишається частиною своєї сім'ї: вона народжується, зростає і формує свої уявлення про світ та людей, спираючись на сімейний досвід. Культура, яку людина засвоює в родині, залишає глибокий слід у її свідомості та часто стає невід'ємною частиною її ідентичності. Навіть при наявності освіти, адаптації та нових міжособистісних зв'язків, сімейне коріння продовжує впливати на поведінку й думки людини. Через систему емоційних оцінок сім'я формує у дитини уявлення про соціальний світ, його ролі, взаємини та основні навички спілкування. Крім того, сім'я є першою групою приналежності, яка має свої власні цінності і передає норми та цінності суспільства, таким чином визначаючи, як дитина інтерпретує соціальний світ [4]. Життєві настанови батьків, особливості їх ціннісних орієнтацій і домагань, рольовий внутрішньо-сімейний розподіл, особливості взаємодії визначають життєві домагання дитини, що згодом знаходить відображення у дорослому віці, зокрема у міжособистісних взаєминах.

Отже, психологічними механізмами формування сімейних ролей є процес ідентифікації дитини з батьками, соціальні підкріплення, усвідомлення

соціальної ролі та соціальні очікування щодо статевих ролей. Розуміння шлюбу чоловіками та жінками суттєво відрізняється. Гендерні розбіжності та невідповідності між подружжям створюють різні очікування у кожного з партнерів. Ще одна причина полягає в тому, що в сучасному світі сімейні та шлюбні уявлення значно відхиляються від ідеалу. Чоловіки вважають матеріальне забезпечення своїм основним завданням, часто забуваючи про моральну та емоційну підтримку, яку вони повинні надавати своїм партнеркам. У той час як жінки акцентують увагу на значенні цієї підтримки та детально обговорюють її. Третя причина полягає в тому, що конфлікт очікувань подружжя може загострюватися і поглиблюватися через не знання очікувань один одного.

Стосунки між чоловіками й жінками в сім'ї тісно пов'язані з уявленнями, які суспільство має щодо ролей кожної статі. Ці уявлення, відомі як гендерні стереотипи. Із цими стереотипами пов'язані очікування щодо поведінки та обов'язків у сім'ї. Вони можуть створювати умовні та спрощені уявлення про людей, їхні ролі та функції в сімейному житті, що може призводити до певних очікувань та стереотипних уявлень про те, як мають поводитися чоловіки і жінки [1, с. 80]. Гендерний стереотип – «спрощений схематизований, емоційно змальований образ чоловіка та жінки» (Куліш, Т., 2015). Всі існуючі гендерні стереотипи можна поділити на три групи. Перша група визначається стандартами маскулінності та фемінності, які визначають типові фізичні, психічні та поведінкові характеристики, що вважаються нормативними для чоловіків і жінок. Друга група стосується стереотипів про ролі чоловіків і жінок в роботі включають те, що традиційно вважається, що жінки більше підходять для обслуговуваних та виконавчих ролей, тоді як чоловіки частіше асоціюються з інструментальною та творчою діяльністю, а також з організацією та керівництвом. Третя група стереотипів пов'язана із закріпленням сімейних і професійних ролей у відповідності зі статтю Гендерні установки відображають загальні уявлення про те, яким має бути гендерна роль, яке емоційне ставлення приймається або не приймається до різних моделей і форм поведінки, пов'язаних з цією роллю, а також готовність демонструвати певну поведінку, що відповідає

цій ролі [3, с.40]. Структура гендерних установок, так само як і будь-яких інших установок, складається з трьох складових: когнітивної, що означає розуміння змісту гендерної ролі; афективної, яка визначає емоційне ставлення до прийнятих стандартів рольової поведінки; та конативної, яка регулює саму поведінку в межах гендерної ролі.

На сучасному етапі, за умов порушення традиційної системи сімейних ролей і відповідних їм культурних стереотипів, у більшості сімей спостерігається невизначеність рольових очікувань, що викликає у шлюбних партнерів психологічний дискомфорт. На думку Є. Потапчука, для оптимізації сімейного спілкування й попередження виникнення рольових конфліктів, необхідно створювати умови для реалізації більш широкого діапазону сімейних ролей і зменшення їх протиріччя. Зазвичай у сім'ях, де обидва партнери працюють, поширеною проблемою є перевантаженість ролями та дилема ідентичності працюючої жінки[2, с. 130].

Таким чином, гендерні відмінності рольових очікувань партнерів міжособистісної взаємодії обумовлені статевою ідентичністю, наявністю певних соціальних стереотипів, родинною програмою, сформованою з дитинства та впливом гендерних установок, що в свою чергу позначається на характері міжособистісних стосунків шлюбних партнерів.

Список використаних джерел

1. Куліш Т. М. Культура гендерних стосунків у сучасній сім'ї. Гендерна політика очима української молоді: слобожанський вимір// Матеріали VII Регіонального конкурсу наукових робіт молодих вчених (25 - 26 квітня 2013 р.). – Харків., 2013. – С. 78-84.
2. Потапчук Є.М. Мовленнєва поведінка подружжя в ситуаціях адюльтеру як психологічна проблема. *Психолінгвістика. Psycholinguistics*: [зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»]. Переяслав-Хмельницький: ФОП

- Лукашевич О. М., 2014. Вип. 15. С. 126-137. <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/issue/view/9/15-2014-pdf>.
3. Сердюк Л. З. Взаємозв'язок ставлення до себе та до партнера як фактор стабільності шлюбу: [зб. наук. праць Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С Костюка НАПН України]. 2019, С.36-45. [українською мовою].
4. Федоренко, Р. П. (2021). Психологія сім'ї [Текст]: навч. посіб. / Раїса Петрівна Федоренко. –Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 364 с

Марківська Олена Сергіївна

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня кафедри загальної та диференціальної психології

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

*Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент
Кондратьєва І.П.*

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБРАЗУ Я ЖІНОК В ЗАКОРДОННИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЯХ

Актуальність образу «Я» жінок обумовлена насамперед проблемою відчуття самотності, яка існує в будь-якому суспільстві. Ця проблема завжди хвилювала вчених, і вони неодноразово намагалися дослідити, зрозуміти та знайти шляхи подолання екзистенційної самотності людини. Останнім часом з'явилася велика кількість психологічних і філософських досліджень, присвячених формам, наслідкам, вимірам та проявам самотності. Разом з тим, зазначаємо недостатнім дослідження формування образу Я жінок в особливих умовах, під час війни, яку продовжує Росія проти України. Необхідно звести в єдине ціле окремі дослідження з даного питання. Під час війни жінки часто